

**Czy w działalności
organizacji
pozarządowej konieczne
jest publikowanie
wizerunków dzieci?**

**Rola organizacji
pozarządowych (NGO)**

**OCHRONA
WIZERUNKU
DZIECKA
W INTERNECIE**

Materiał autorstwa
Jolanty Aleksandry Rodzewicz

Wsparcie merytoryczne
Fundacja Orange

Partner Fundacja Instytut Cyfrowego
Obywatelstwa

UODO
URZĄD OCHRONY DANYCH OSOBOWYCH

Kilka liczb, które mogą przyprawić o zawrót głowy:

zdjęć

500 000 000

publikowanych jest każdego dnia w internecie.

Z tego:

350 mln

 na Facebooku

95 mln

 na Instagramie

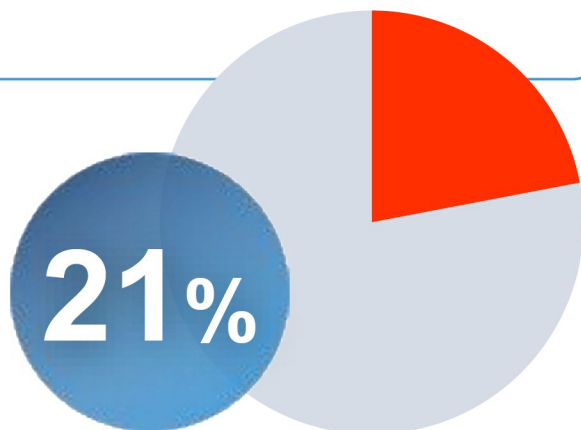
- W zasobach Google w 2020 r. znajdowały się **4 biliony** zdjęć. Aż **94 proc.** z nich wykonanych jest smartfonami.
- Internet zalewają też materiały wideo.
- **!Wśród tych zasobów jest mnóstwo treści z udziałem dzieci!**
- Wiele z nich publikowanych jest przez dorosłych w sposób nadmierny, bezrefleksyjny, bez poszanowania prywatności oraz wyobrażenia, że może to mieć wpływ na ich dorosłe życie.
- Choć publikowane z dobrych intencji, to skutki takich publikacji mogą zagrażać dobru i bezpieczeństwu dziecka.

Ryzyka związane z publikowaniem wizerunków dzieci w internecie

Filmy i zdjęcia z udziałem dzieci raz wrzucone do internetu mogą niestety:

- ! zostać w sieci **na zawsze** - rozprzestrzeniać się błyskawicznie i daleko poza krąg zaufanych osób
- ! być **wykorzystane i rozpowszechniane przez innych** w różnych celach (w tym oszustów)
- ! być **pobrane i modyfikowane** zupełnie poza naszą kontrolą i wpływem – od memów, przez deepfake, po deepnude
- ! narazić dziecko na **kpiny, hejt, cyberprzemoc i krzywdzące komentarze** – w sieci i w realu
- ! **kompromitować**, ośmieszać i naruszać podmiotowość i godność dziecka (np. zdjęcia w krępujących sytuacjach)
- ! służyć **celom przestępczym, wyłudzeniom**, organizacji fałszywych zbiórek na „chore” dziecko
- ! trafić na fora i **portale z treściami pornograficznymi** z udziałem dzieci
- ! ułatwić osobom o **złych zamiarach kontakty z dzieckiem** na podstawie informacji dostępnych o nim w sieci
- ! być wykorzystane w **niejawnych celach komercyjnych** i zarobkowych innych podmiotów
- ! **odbierać dziecku prawo do opowiedzenia swojej historii** tak, jak samo by chciało

Przykładowe badania

21% rodziców udostępnia zdjęcia i nagrania dzieci w sieci przynajmniej raz w tygodniu.

Wiek dzieci - rodzice młodszych częściej dzielą się chwilami z ich życia.

Dotyczy to 60% rodziców dzieci poniżej 4 r.ż., w przypadku dzieci 13–17 lat odsetek ten kształtuje się na poziomie 47%.

NASK „Nastolatki 3.0”

Prawie co drugi badany nastolatek (**45,5%**) deklaruje, że rodzice lub opiekunowie umieszczają w swoich mediach społecznościowych zdjęcia, na których jest widoczny jego wizerunek.

Z powodu takich aktywności rodziców w sieci ¼ nastolatków czuje zawstydzenie (**23,6%**), a niemal co piąty (**18,8%**) deklaruje niezadowolenie z tego faktu.

FUNDACJA ORANGE Raport „Dojrzeć do praw”

Młodzi ludzie obawiają się, że ktoś ich nagra lub zrobi im zdjęcie w sytuacji, której nie chcą pokazywać innym, oraz tego, że materiały z ich udziałem, w wyniku niechcianych przeróbek, będą powodem kpin, hejtu, cyberprzemocy, szantażu, czy krzywdzących komentarzy – w sieci i w realu.

M. Bierca, A. Wysocka-Światała, Sharenting po polsku, czyli ile dzieci wpadło do sieci? Pierwszy raport w Polsce na temat wizerunku dzieci w internecie na zlecenie Clue PR, 2019, s. 4.

NASK, NASTOLATKI 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów i rodziców

Wizerunek osoby i jego ochrona

WAŻNE: na dzisiaj w przepisach brak jednoznacznej definicji wizerunku, bazuje się na doktrynie i orzecznictwie sądów.

Tu wizerunek uznawany jest za skonkretyzowany i ustalony „obraz fizyczny” czy też „podobiznę” danej osoby – a zatem utrwalony w jakiś sposób wygląd człowieka (np. na zdjęciu czy filmie), jego cechy dostrzegalne. Wizerunek pozwala rozpoznać człowieka i go zindywidualizować.

1. **wizerunek to dana osobowa** - podlega ochronie na podstawie przepisów zawartych w RODO oraz Ustawie o ochronie danych osobowych. Utrwalanie, przechowywanie, modyfikowanie i rozpowszechnianie jest przetwarzaniem tej danej osobowej i na osobie przetwarzającej ciąży obowiązki informacyjne oraz związane z zapewnieniem bezpieczeństwa danych.

! Motyw 38 RODO: Szczególnej ochrony danych osobowych wymagają dzieci, gdyż mogą one być mniej świadome ryzyka, konsekwencji, zabezpieczeń i praw przysługujących im w związku z przetwarzaniem.

2. **wizerunek to dobro osobiste** - podlega ochronie na podstawie przepisów zawartych w Kodeksie cywilnym (Art. 23). Jest to prawo niemajątkowe, niezbywalne, przysługujące każdej osobie. Za jego naruszenie można żądać zadośćuczynienia i naprawienia wyrządzonej szkody.

Rozpowszechnianie wizerunku osoby

- **oznacza różne formy jego publicznego udostępniania**, co powoduje, że dociera on do nieograniczonego kręgu odbiorców, którzy mogą się z nim zapoznać

- **co do zasady wymaga zgody danej osoby** (regulowane w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych)

- **w imieniu dzieci zgody na rozpowszechnianie udzielają ich rodzice lub opiekunowie prawni** (zobowiązani są jednak wykonywać władzę rodzicielską w taki sposób, jak wymaga tego dobro dziecka)

W Polsce zapadł już wyrok za troll-parenting: Na ograniczenie wolności skazano ojca, który udostępnił na Facebooku zdjęcie nagiego, dwuletniego syna, który w jednej ręce trzymał butelkę piwa, w drugiej swoje przyrodzenie. To pokazuje, że dorośli nie dysponują wizerunkiem dziecka bez ograniczeń i nie mogą udostępniać go bezkarnie czy nieodpowiedzialnie.

Prawo do prywatności wynika też z Konstytucji oraz innych ważnych aktów prawnych.

Artykuł 72. Punkt 1 Konstytucji RP:

„Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka”.

Artykuł 72. Punkt 3. Konstytucji RP:

„W toku ustalania praw dziecka [...] osoby odpowiedzialne za dziecko są obowiązane do wysłuchiwania i w miarę możliwości uwzględniania zdania dziecka”.

Konwencja o Prawach Dziecka, Art. 16, ust. 1:

„Żadne dziecko nie będzie podlegało arbitralnej lub bezprawnej ingerencji w sferę jego życia prywatnego, rodzinnego lub domowego czy w korespondencję ani bezprawnym zamachom na jego honor lub reputację”.

Projekty i granty dofinansowane ze środków zewnętrznych np. UE

Nie ma obowiązku prawnego zamieszczania fotografii dzieci w dokumentacji z realizacji projektów finansowanych np. ze środków UE

Przykład: Regulamin wyboru projektów w ramach programu Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur (FEWiM) 2021-2027

str. 55 zapis:

IZ przedstawia listę przykładowych, najczęściej pojawiających się zadań oraz odpowiadających im wskaźników do rozliczenia kwot ryczałtowych wraz z proponowanymi dokumentami potwierdzającymi realizację ww. wskaźników:

Pkt 3. 7. Dokumentacja fotograficzna

WAŻNE: IZ nie wskazuje, że ma być to dokumentacja fotograficzna wykorzystująca wizerunek dziecka. Nawet jeśli są to zajęcia dla dzieci.

**„Mam podpisaną zgodę rodo,
więc MOGĘ publikować”**

organizacje pozarządowe mogą dzisiaj przyjąć taką kulturę pracy, która będzie polegała na podjęciu decyzji o OCHRONIE WIZERUNKU dzieci i zaprzestaniu publikowania ich wizerunku w Internecie, w tym w social mediach, mimo, iż:

- posiadają zgodę na udostępnianie wizerunku podpisaną przez prawnych opiekunów;
- wywiera się na nich presję (rodzice, grantodawcy) dotyczącą potrzeby upubliczniania w internecie informacji na temat codziennej pracy realizowanych projektów, innowacji.

**Częste
przekonania**

Dlaczego więc placówki publikują wizerunki dzieci i co można robić inaczej?

**„Co my jako organizacje pozarządowe możemy
zdziałać, jak sami rodzice i nastolatki publikują
swoje zdjęcia, tiktoki, filmiki na potęgę
wszędzie...?„**

- każda organizacja, której realizuje cele edukacyjne, powinna tworzyć trendy, niekoniecznie im ulegać.
- organizacje pozarządowe realizują wiele projektów, innowacji społecznych, które wynikają z diagnozy bieżących potrzeb społecznych. To Państwa rolą jest kreowanie zdrowego stylu życia i dbania o dobrostan oraz bezpieczeństwo dzieci, ale również rodziców/opiekunów.

Dlaczego placówki publikują wizerunki dzieci i co można zrobić inaczej?

„Rodzice i opiekunowie chcą wiedzieć, co dzieci robią na zajęciach”

Rozmawiaj z nimi, a dla wymiany zdjęć twórz zamknięte grupy na komunikatorach

- rodzice korzystają z komunikacji poprzez zamknięte grupy na komunikatorach. Jeżeli razem z rodzicami komunikuje się tam osobą reprezentującą organizację pozarządową to zobowiązana jest do ochrony danych osobowych, tajemnicy służbowej. Jeżeli wysyła na takiej grupie zdjęcia, filmiki - udostępnia dane osobowe szczególne.
- zdjęcia bardzo często wykonywane są prywatnymi telefonami, bez odpowiednich zabezpieczeń, których wymagają dane osobowe w tym wizerunek - to rodzi szereg nieprawidłowości.
- Jeśli rodzice, opiekunowie chcą wiedzieć, jak mają się dzieci – warto z nimi rozmawiać. Jeśli wymaga to dzielenia się zdjęciami – warto stworzyć zamkniętą grupę na komunikatorze i używać do rozpowszechniania zdjęć i filmów odpowiednio zabezpieczonych sprzętów.

Czy pytać dzieci o zgodę i postępować według ich decyzji, skoro nie może być do końca świadoma?

CZY MOŻLIWA JEST W PEŁNI ŚWIADOMA ZGODA DZIECKA NA PUBLIKACJĘ JEGO WIZERUNKU?

Czy 6–10-latek (i starsze dziecko) jest w stanie zrozumieć, jakimi prawami rządzą się publikacje w sieci i jakie konsekwencje może za sobą nieść tego typu ekspozycja?

Ze względu na etap rozwojowy dziecka istnieje spore ryzyko, że nie. Dodatkowo, pytając je o zgodę na publikowanie wizerunku, warto wziąć pod uwagę fakt, że znajduje się ono często w sytuacji zależności emocjonalnej od (zaufanego) dorosłego i zapewne jest w stanie zgodzić się na więcej niż w relacji z kimś zupełnie obcym.

Odpowiedzialność za ochronę prywatności dziecka spoczywa zatem głównie na dorosłych.

Działania dyskryminujące podejmowane w organizacjach pozarządowych

- W ostatnim czasie zdarza się, że organizacje pozarządowe dyskryminują dzieci, których rodzice nie wyrażają zgody na umieszczenie wizerunku dziecka w mediach społecznościowych.

- Polega to na wyłączeniu dziecka z udziału we wspólnej fotografii, dziecko zostaje „wyproszone” z grupy, albo ustawione do fotografii tyłem (każde dziecko powinno mieć prawo do wspólnych pamiątek w postaci fotografii – refleksji należy poddać zasadność ich publikacji w social mediach).

- NGO nie powinny podejmować działań dyskryminujących dzieci w żadnej ze sfer życia społecznego.

Standardy Ochrony Małoletnich (SOM)

- **W czasie gdy wprowadzamy do organizacji SOM warto poddać krytycznej refleksji kulturę pracy w tym zakresie.**
- **Warto dzisiaj zacząć dyskusję o tym, czy zadaniem organizacji jest ochrona wizerunku czy jego promocja.**

Zdjęcia i filmy z dziećmi? Przemyśl zanim udostępnisz

„Wizerunek dziecka w internecie. Publikować czy nie”

Poradnik dla kuratoriów, placówek, organizacji, klubów sportowych, świetlic, domów dziecka i wszystkich podmiotów działających na rzecz dzieci.

A w nim:

- obowiązki związane z ochroną wizerunku,
- lista ryzyk związanych z publikowaniem wizerunków dzieci w internecie,
- lista pytań, które powinny rozważyć placówki przed udostępnianiem treści z udziałem dzieci online,
- propozycje bardziej bezpiecznego podejścia do publikowania treści o aktywnościach dzieci,
- konkretne porady i kwestie do przemyśleń.

Do pobrania za darmo:

<https://fundacja.orange.pl/wizerunki-dzieci> lub
<https://uodo.gov.pl/pl/138/3215>

Przykłady zdjęć
chroniących
wizerunek dzieci

